

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระดับจังหวัด กรณีศึกษา จังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมในระดับจังหวัด ให้เป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาที่บริหารได้คล่องตัว สามารถนำไปขยายผลในระดับประเทศได้

สถาบันอาศรมศิลป์เป็นคณะผู้วิจัยกรณีจังหวัดระยอง ได้ดำเนินงานในปีแรกระหว่าง กันยายน ๒๕๖๑-พฤศจิกายน ๒๕๖๒ โดยเริ่มจากการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคีต่างๆ ในระดับจังหวัด จนเกิดการนำเสนอและประกาศยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด รวมทั้งหลักสูตรท้องถิ่น Rayong MARCO ขึ้น จากนั้นดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนนำร่อง ๒๕ แห่ง เข้าสู่กระบวนการปฏิบัติการวิจัย ภายใต้หลักการของการเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน (Whole School Transforming) ตามทฤษฎีของ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) และการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning) ซึ่งมีจุดเน้นที่ การบรรลุผลการเรียนของผู้เรียนครบทั้ง ๓ ด้าน คือ ทักษะคิดเชิงคุณค่า ทักษะการเรียนรู้ และความรู้ เพื่อนำไปสู่สมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบชุดเครื่องมือ/กระบวนการวิจัย ในรูปแบบของวงจรการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน ทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (๑)แนวคิดหลักของโรงเรียน ที่เน้นการบรรลุผล ของผู้เรียน (๒)ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และนำการบริหารวิชาการ (๓)ครูที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดกระบวนการเรียนรู้ (๔)พื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ (๕)การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (โดยที่แต่ละโรงเรียนสามารถเลือกใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ใดๆ ก็ได้ ที่ เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียน) (๖)หลักสูตรสถานศึกษาที่จัดระบบการเรียนให้ตอบ โจทย์/สอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียน และ (๗)ระบบการวัดและประเมินผล ที่เน้นการพัฒนา ผู้เรียนตามสภาพจริง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ จะช่วยให้โรงเรียนปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ และปรับบทบาทเป็นสถาบันสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่ ผู้อำนวยการ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

กรณีจังหวัดศรีสะเกษดำเนินการโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ได้ออกแบบกระบวนการ และ เครื่องมือ ในการพัฒนาโรงเรียนนำร่องจำนวน ๕๐ แห่ง เป็นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการที่ “ผสมผสาน” แนวคิดการกระบวนการมีส่วนร่วม และการพัฒนาจากฐานทุนพื้นที่กับเป้าหมายการ

พัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ทั้ง ๗ เข้าด้วยกัน ด้านการประเมินใช้กรอบการประเมินของ “การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน” (Whole School Transforming - 7 Changes) เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าทั้ง ๗ องค์ประกอบ

ผลจากปฏิบัติการวิจัยกรณีจังหวัดระยองพบว่า ๑๙ โรงเรียนที่สามารถแสดงผลการประเมินตามตัวชี้วัดและจากข้อมูลการบันทึกผลได้นั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ มากกว่าร้อยละ ๘๐ ผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็นกุญแจสำคัญเป็นผู้นำของการเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่เกิดการปรับเปลี่ยนตนเองและพัฒนาบทบาทใหม่ได้ที่ระดับโดดเด่น ถึงระดับดีรวม ๑๑ คน และระดับกำลังพัฒนามี ๖ คน และหากมองในภาพรวมของโรงเรียนทั้ง ๗ องค์ประกอบ จะพบการเปลี่ยนแปลงได้ระดับโดดเด่น ระดับดี และระดับกำลังพัฒนารวม ๑๔ โรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นการขับเคลื่อนที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเกินความคาดหมาย กรณีจังหวัดศรีสะเกษพบว่า กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมยังไม่สามารถทะลุ “กรอบ” คิดและการบริหารจัดการแบบราชการ ยังคงยึดระเบียบการบริหารจัดการแบบราชการ และยังเป็นความท้าทายอย่างมากที่จะฝ่ากรอบคิด กรอบปฏิบัติเดิมนี้สู่ “นวัตกรรมการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม” และ “ตอบโจทย์พื้นที่ได้อย่างแท้จริง ด้านผลของการพัฒนาจากฐานทุนพื้นที่กับนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ทั้ง ๗ พบว่า มีโรงเรียนนำร่องจำนวน ๑๙ จาก ๕๐ โรงเรียนที่พัฒนาได้เกินความคาดหมาย (การจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ๙ โรงเรียน, การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ๓ โรงเรียน, การจัดการศึกษาแบบองค์รวม ๒ โรงเรียน, เพาะพันธุ์ปัญญา ๓ โรงเรียน, Montessori ๒ โรงเรียน, การศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ๒ โรงเรียน)

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สะท้อนถึงบทเรียนที่สำคัญ ต่อกระบวนการปฏิรูปการศึกษา กล่าวคือ ประการที่ ๑ การปฏิรูปผ่านระบบโรงเรียน มีความเป็นไปได้สูง โดยสะท้อนถึงความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่เกิดการปรับเปลี่ยนตนเองได้อย่างชัดเจน จะมีอิทธิพลสูงต่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนทันที ประการที่ ๒ เนื่องด้วยการที่มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นกลไกหลักของการดำเนินการ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลง ที่จะปรากฏเป็นแบบแผนใหม่ของระบบการบริหารจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับโรงเรียนขึ้นมาจนถึงระดับจังหวัดและระดับนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศได้ต่อไป

คำสำคัญ ปฏิรูปการศึกษา, พื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษา (ระดับจังหวัด),

การเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโรงเรียน, นวัตกรรมการเรียนรู้

Abstract

The action research project for the development of innovative education management prototype in provincial area, the case studies of Rayong and Sri-saket Provinces, is a pilot project initiated for systematic and concrete education reform at the provincial level. The prototype of educational management reform will be used for flexible management and further applied to the national level.

Arsom Silp Institute of the Arts is the research team of Rayong Province. The research project was implemented in the first-year phase during September 2018 to November 2019, getting started with the brainstorming group of provincial organizations and partners which finally resulted in the proposal of Rayong provincial education strategic plan including the local curriculum framework entitled ‘Rayong MARCO’. The selection for 25 pilot schools participating in the project was conducted under the principle of ‘Whole School Transforming’ according to the learning theories of ‘Transformative Learning’ and ‘Holistic Learning’ emphasizing students’ learning achievement in 3 major aspects as follows: 1) valued attitude, 2) learning skills and 3) knowledge. All of the three ones will lead to the development of students’ competencies in the 21st century. The research team has designed a set of research instruments and research procedures as for the cycle model of the whole school management comprising of the 7 following major components: 1) school concept focusing on student learning outcomes, 2) school director as the leader for change as well as the academic leader, 3) teacher as a learning expert, 4) learning space and learning vision, 5) learning management focusing on students’ self-directed learning (each school has the right to choose any learning innovations relevant to the school concept, 6) school competency based curriculum for learning management to appropriately agree to the school concept and 7) evaluation system focusing on authentic student development. These processes will support the school to be

transformed to be a learning organization and the school roles will be changed to develop learning individuals covering school director, teachers, students, parents as well as local communities.

Siam Commercial Bank Foundation is the research team of Sri-saket Province. There were 50 pilot schools participating in the project. The research instruments and research procedures were designed with "Integration" concept of participation process and development from the local capital base with the goals of the development of all 7 learning innovations. In the aspect of assessment, the research team of Sri-saket applied assessment framework of "Whole School Transforming - 7 Changes" to see the advancement of the schools

The research results of Rayong revealed that a number of 19 schools have been well performed according to the key performance indicators (KPIs) and from the collected data, it showed that more than ๗๐ percent of the schools have been whole-school transformed. The school directors, the key persons as the leaders for change, have themselves changed their new roles, ranging from 'excellent' to 'good' levels with the total of 11 persons, and the 'developing' level with the total of ๖ persons. When taking the 7 components of the whole school transforming into consideration, it was found that a number of 14 schools have been transformed at the 'excellent', 'good' and 'developing' levels. The movement to progressive change is really fast, beyond expectation.

The research results of Sri-saket revealed that creating participation still has a huge challenge to break through the fixed-mindset; old framework on government regulation, to the new "Participatory Innovative Education Management" in which "truly meet the needs of the local communities. As for the results of the 7-learning innovation development, there were 19 pilot schools from 50 schools that developed beyond expectations. (Whole School Management with PBL/PLC 9 schools, Brain-Based

Learning 3 schools, Holistic Education 2 schools, Research-based Learning 3 schools, Montessori 2 schools, Lesson Study and Open Approach 2 schools)

The research findings significantly reflect the important lessons-learned impact on the education reform processes in the following aspects: 1) the education reform through school management system is more feasible, reflecting the importance of the school director to transform himself/herself which will influence the development of the whole school resulting directly in the students' learning proficiency, and 2) as the Act of Innovative Education Area is the major mechanism of education management in the innovative education area, it is therefore the process for change which will become the new pattern of education management to be further applied from the school level to the provincial level as well as the national policy level of the country.

Keywords: Education Reform, Innovative Education Area (Provincial),

Whole School Transforming, Innovative Education Prototypes

,